

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

OP

1. ÉVFOLYAM | 2023

Egyiptom • India • Japán • Kína • Koreai-félsziget • Mongólia

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

1. évfolyam

Budapest

2023

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
1. évfolyam | 2023

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő, szerkesztésért felelős személy: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, GYARMATI JÁNOS, ISPÁN ÁGOTA LÍDIA, KIRÁLY ATTILA, SIPTÁR DÁNIEL, SZÁNTÓ IVÁN, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: ISPÁN ÁGOTA LÍDIA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: MAHMOUDI-KOMOR JUDIT

Kiadó: Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform
Eurázsia Központ

Az Orient Projekt fő támogatója a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány

Felelős kiadó: NAGY ELEK

A kiadó székhelye: 2600 Vác, Donga u. 2.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2023a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 × 297 mm méretben készült. A borítón: Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Fotó: Kiss Sándor gyűjteményéből.

Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői előszó és köszönetnyilvánítások</i>	9
Egyiptom	
KIRÁLY ATTILA: <i>Egyiptom és Magyarország</i>	13
KIRÁLY ATTILA: <i>A magyarországi egyiptológia oktatás történetének vázlata</i>	47
KIRÁLY ATTILA, REZSABEK NÁNDOR: <i>Mahler Ede (1857–1945)</i>	69
India	
LÁZÁR IMRE: <i>A magyar–indiai kulturális kapcsolatok évszázadai</i>	76
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Medgyaszay István (1877–1959)</i>	131
KELÉNYI BÉLA: <i>Schwaiger Imre (1868–1940)</i>	139
LÁZÁR IMRE: <i>Sóbhá (Fori) Néhrú (1910–2001)</i>	145
LÁZÁR IMRE: <i>Tömöry Edith (1910–2001)</i>	155
Japán	
KISS SÁNDOR: <i>Elked Antal (1873–1942)</i>	166
KISS SÁNDOR: <i>Komor, George (1888–1976)</i>	177
KISS SÁNDOR: <i>Komor Izidor (1860–1942?)</i>	183
KISS SÁNDOR: <i>Komor Szigfrid (1863–1935)</i>	189
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Arthur (1850–1943)</i>	195
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Moritz Montague (1831–1901)</i>	201
KISS SÁNDOR: <i>Metzger Nándor</i>	205
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Nemeshegyi Péter SJ. (1923–2020)</i>	229
GULYÁS ZOLTÁN: <i>Szentgáli Antal (1868–1945)</i>	239
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székácsné Vida Mária (1916–2000)</i>	251
Kína	
SALÁT GERGELY: <i>Kína és Magyarország</i>	267
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Ladányi László SJ. (1890–1965)</i>	299
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Szarvas Miklós SJ. (1890–1965)</i>	305

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: <i>A Koreai-félsziget és Magyarország</i>	315
OSVÁTH GÁBOR: <i>Diák voltam Észak-Koreában. 1970–72</i>	337
CSOMA MÓZES: <i>Gróf Vay Péter élete és utazásai Koreában</i>	355

Mongólia

SZILÁGYI ZSOLT: <i>Mongólia és Magyarország</i>	367
KEMPF BÉLA: <i>A Szegedi Egyetem Könyvtárának Ligeti-hagyatéka</i>	407
SZILÁGYI ZSOLT: <i>Kara György (1935–2022)</i>	417
SZILÁGYI ZSOLT – ROTTÁR MÁTÉ: <i>Ligeti Lajos (1902–1987)</i>	425

Művészek

KELÉNYI BÉLA: <i>Boromisza Tibor (1880–1960)</i>	439
KELÉNYI BÉLA: <i>Csapek Károly (1904–1976)</i>	445

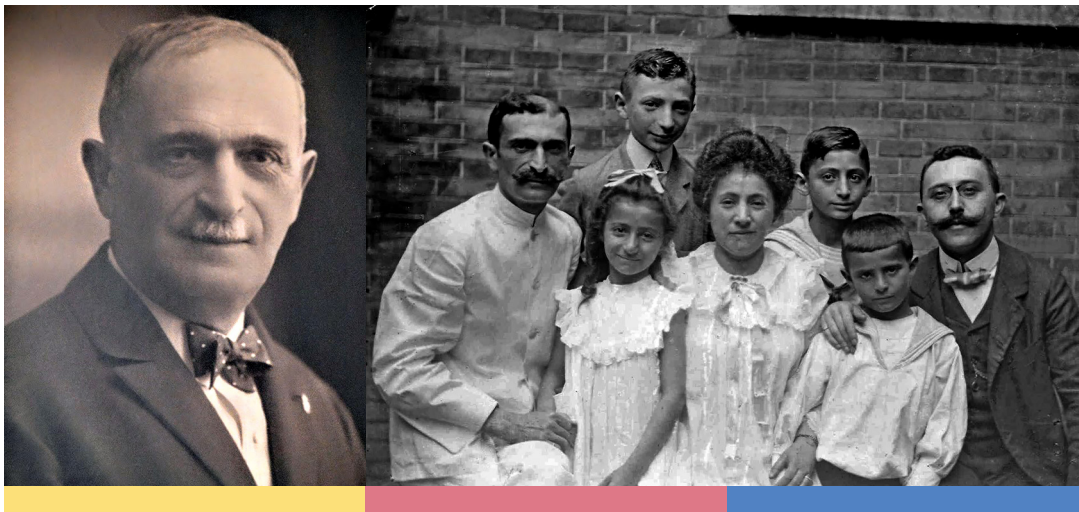
Életút

Komor Izidor

1860–?1942

KISS SÁNDOR*

* kereskedelmi diplomata, Japán-kutató, E-mail: sandor4u@gmail.com

Hivatkozás: Kiss, S., (2023). Komor Izidor (1860–?1942). *Passages* 1:183–187. <https://doi.org/10.59608/pas2023a011.00>

Komor Izidor (Izsó, Isidore, Pest, 1860. április 3. – Sanghaj, 1942?) műkereskedő. Édesapja Kohn Salamon, hitoktató rabbi, édesanyja Eibuschitz Lujza volt. Izidor a hétgyerekes család elsőszülöttje volt. A kohanita család 1881-ben nevét Komorra magyarosította. Izidor kereskedelmet tanult, és később a Távol-Keleten állt műkereskedő pályára. Felesége Abeles Frida. Házasságukból négy gyermek született: Pál (Komor Pál), György (George Komor), Berta és Imre. Édesapja 1886-ban meghalt, és pecsétgyűrűjét ő örökölte meg.

Fiatalabb öccsének, Szigfridnek és rokon üzlettársának, Kuhn Arthur-nak a hívására először 1893-ban ment ki Hongkongba. Tudott a bankcsőd miatti azonnali cégalapításról (1892 nyarán Kuhn Moritz bankja fizetéképtelenné vált, és saját maga is majdnem csődbe ment. Komoly pénzügyi zavarba került, és kényszerből eladta hongkongi curio üzletét Kuhn Arthurnak és Komor Szigfridnek, akik *Kuhn & Komor* néven, a *Kuhn & Co.* cégtől teljesen független vállalkozást alapítottak), és örömmel vállalta, hogy rokoni segítséget adhat. Itt tanult bele a távol-keleti iparművészeti ritkaságok, a curio értékesítésébe. Beleszeretett ebbe a különleges piacba, rövid idő alatt megszokta a soknyelvű érdeklődőket és vevőkört. Kitűnő modora és kifogástalan német, angol nyelvtudása biztos támaszt nyújtott feladatai ellátásához. Igazi társasági ember volt, hamar ráterelődött a figyelem, apró mutatványokkal és bűvésztrükkökkel szórakoztatta

Kollázs képei:

Balra: Komor Izidor portréja. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

Középen: ld. az 1. képnél

Jobbra: A Kuhn & Komor nemzetközi curio lánc 1906-ban. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

társaságát. Másfél év elteltével tért vissza Budapestre, és felkészült arra, hogy családotul áttelepüljön a Távol-Keletre. 1896 novemberében érkeztek meg Hongkongba, ahonnan 1897-ben Jokohamába költöztek. Izidor a *Kuhn & Komor* cég központjában tevékenykedett, időnként vezetőként, ezzel tehermentesítve a hálózatbővítés miatt sokat utazó öccsét, Szigfridet. Szűk egy év elteltével átköltöztek Sanghajba, ahol a Nanking Road 2. szám alatt, a Central Hotel árkádsorában megnyitották a nemzetközi hálózatuk harmadik curio üzletét. Idővel természetesen Arthur és Szigfrid mellett Izidor is a Kuhn & Komor cég tulajdonosa lett.

Az indulás évében a sanghaji üzletben ritka, egyedi japán darabokat is értékesítettek, ennek köszönhetően egy csapásra róluk beszélt a sajtó. További ügyes marketingfogásokkal és jótékonyági tevékenységgel gyorsan jó nevet szereztek a cégnek, és hamar sikerült a vevőkörét kiépíteni, a forgalmát felfuttatni. Izidor egyik első vevőcsalogató újítása egy kínai témájú művészi képeslapsorozat kiadása volt. A cég forgalmában a japán mintás ezüst tárgyak értékesítése vezető helyre került. Vevőivel szemben figyelmes volt, de nem tolakodó, ugyanakkor határozott kézzel vezette üzletét. Izidor gyermekeinek a legjobb neveltetést adta.

A *Kuhn & Co.* cég 1903-ban a Kiangse Road-on nyitotta meg üzletét, azonban nem jelentett vetélytársat számukra. A pezsgő életű Sanghajban Izidor társasági ismertsége karakterének köszönhetően gyorsan emelkedett. Ez a nyitott szellemiségű város abból a szempontból is fontos volt számukra, hogy itt élt a legtöbb magyar. Izidor cégük curio üzletét 1906-ban az újonnan megnyitott Palace Hotelbe költöztette át, ahol a város egyik legelegánsabb elárusítóhelyét alakították ki.

A curio forgalom aranykorát éltek. Mindhárman – Arthur Hongkongban, Szigfrid Jokohamában és Izidor Sanghajban – remek forgalmat bonyolítottak, különösen sikeresnek bizonyult a színezüst tárgyak és a Meidzsi-bútorok eladása. Szingapúri vállalkozásuk, melyet Donnenberg Sámuelre bízta, olyan eredményt produkált, hogy ott is a város legelegánsabb részébe költöztették a curio boltjukat. A saját gyártóbázisba fektetett beruházásaik busásan megtérültek. Rendszeresen felkeresték egymást üzleti egyeztetés céljából, sokszor családotul, mert fontosnak tartották, hogy a következő műkereskedő nemzedék együtt nevelkedjen és ismerje meg egymást.

1910 után a háborús feszültség nőtt, és a vásárlók szokásai is megváltoztak, de ehhez Izidor ügyesen igazodott, üzlete forgalmát tartani tudta. Fia, Pál szőrmevállalkozásba kezdett. Az első világháború kitörése után egyre több magyar szökött meg az orosz hadifogolytáborokból Kínán keresztül. A magyarok szinte kivétel nélkül megtalálták Izidort, aki önzetlenül segítette őket a hazajutásban vagy a letelepedésben. Sőt, a fogolytáborokban őrzött magyarok részére Izidor maga vagy Komor Juliska nevére pénzt, csomagot, könyvet küldött, illetve bármi egyebet, amit kértek tőle. Hatmillió koronát áldozott fel saját vagyonából a bajbajutottak megsegítésére. Önzetlen szolgálataért Ferenc Szalvátor főherceg a háború vége előtt kitüntette.

A nagy háború kitörését követően a kínaiak nem éltek retorziókkal, csak az angolok, azok is először 1919-ben. Ekkor a sanghaji magyarok helyzete is megromlott, és a britek Komor Izidort fiával együtt kitoloncolták Európába. Üzletét beosztottja, Toyo Murakami vette át. Izidor és felesége Stuttgartban telepedett le. Japán és kínai teát, különféle termékeket árusító

boltot nyitott, melyet áruval a Kuhn & Komor, illetve a Komor & Komor cégek láttak el. Sikeresen vitte Németországban a távol-keleti kereskedést, és Stuttgart mellett egy újabb boltot tudott nyitni a húszas évek végén a híres fürdővárosban, Baden-Badenben is.

Mikor Izidor felesége 1934-ben meghalt, bezárta stuttgarti és badenbadeni üzletét, és átköltözött egykori sikereinek városába, Sanghajba a fiához, Komor Pálhoz. 1942-ben ott halt meg. Halálának pontos dátumát nem sikerült kideríteni, mert pont akkor Pált letartóztatták. A pecsétgyűrűt édesapjától Pál örökölte.

Nyilatkozatok

Adatelérhetőségi nyilatkozat. A szerző megerősíti, hogy a mű eredményeit alátámasztó kutatási adatokat a tanulmány tartalmazza.

Összeférhetlenségi nyilatkozat. A szerző nyilatkozik, hogy összeférhetlenség nem áll fenn.

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (© ⓘ ⓘ ⓘ CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

1. kép. Izidor családjával és Kuhn Arthurral. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

2. kép.

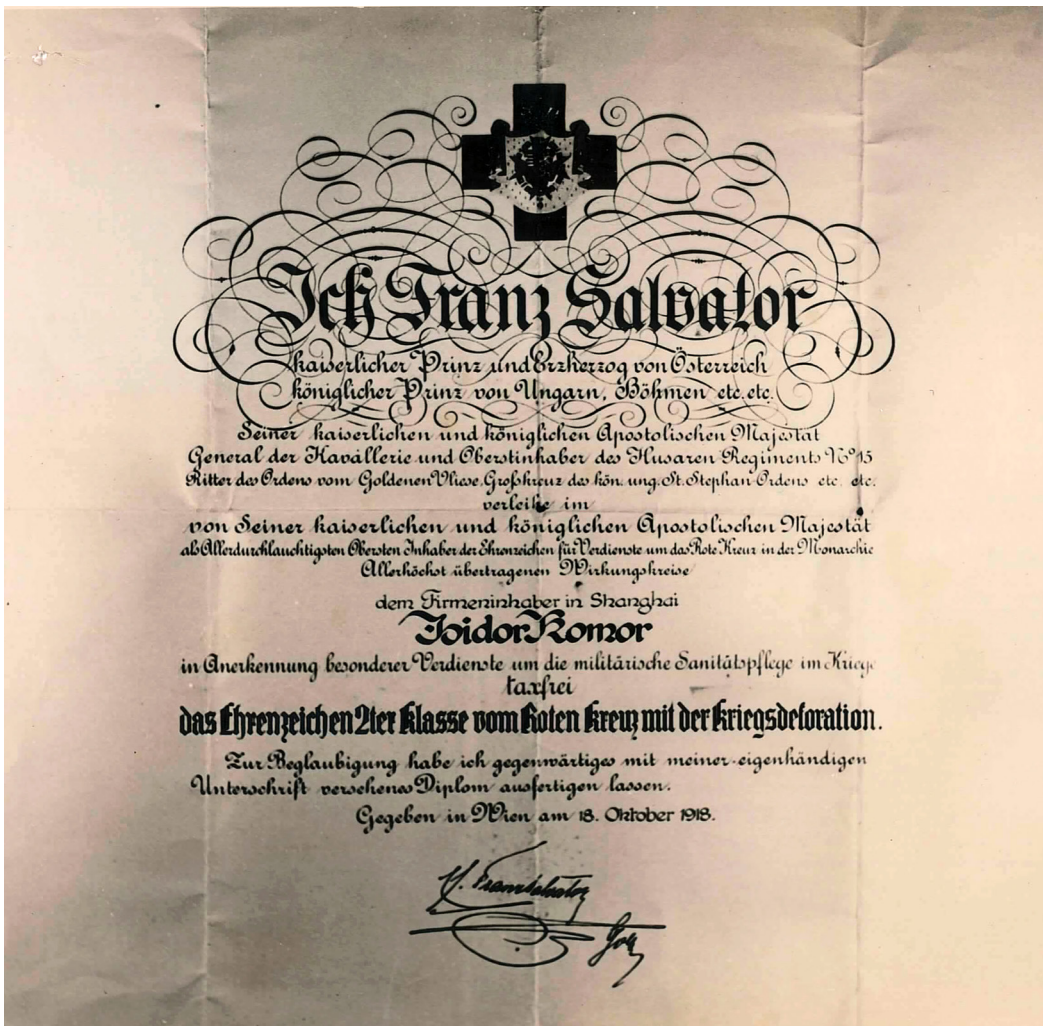
A Kuhn & Komor shanghai üzlete 1905-ben. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

3. kép. A Kuhn & Co. cég teáskészlete, 1909. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

4. kép. Komor Izidor boltja Stuttgartban. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.

5. kép.
A Ferenc Szalvátor főhercegtől kapott kitüntetés 1918-ból.
Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből.